

4078

۵۰۰

۱
۳۱۰
نسخه

اصول فقه موسوی

مؤلف

دکتر سید علی موسوی اردکانی

سرشناسه: موسوی باروق، دکتر سیدعلی، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآورنده: اصول فقه کاربردی / مؤلف دکتر سیدعلی موسوی باروق
مشخصات نشر: قم: بلاغت ۹۷.
مشخصات ظاهری: ۳۱۰ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۲۸-۱۲-۵
قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال
موضوع: فهرست‌نویسی: فیفا
موضوع: اصول فقه شیعه - قرن ۱۴.
ردیف کتابخانه: ۱۳۹۷ / الف ۸ م / BP ۱۵۹/۸
رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۱۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۷۵۲۶۷۴

نام کتاب: اصول فقه کاربردی
مؤلف: دکتر سیدعلی موسوی باروق
ناشر: بلاغت
تاریخ و نوبت چاپ: اول/تابستان ۱۳۹۷
قطع و صفحه: ۳۱۰ صفحه وزیری
چاپخانه: نینوا
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
بهاء: ۲۵۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۲۸-۱۲-۵

کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ می‌باشد.
تماس با مؤلف: ۹۵۸۸ ۴۸۲ ۰۹۱۴

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳	فهرست مطالب
۱۹	مقدمه
۲۱	بخش اول: بررسی تاریخی و مفهوم شناسی اصول فقه
۲۱	تاریخچه علم اصول
۲۱	اصول فقه چیست؟
۲۲	مبنای عمل به رأی
۲۳	پیدایش موضوعی دیگری برای مباحث اصولی (اجماع)
۲۴	قیاس و فرق آن با رأی
۲۴	قرآن و سنت در توسع احکام اصول واقع می‌شوند
۲۵	اولین تألیف و اولین مؤلف علم اصول فقه
۲۶	علت پیش قدم بودن این سنت در تدوین کتب اصولی
۲۶	موضع امامیه در مقابل علم اصول
۲۶	پیدایش «اخباری‌ها» و «اصولی‌ها»
۲۶	تعریف اخباری و اصولی
۲۸	بخش دوم: تعریف، موضوع و فایده علم اصول فقه
۲۸	تعریف «اصول فقه» و علم اصول
۲۹	علم اصول فقه
۲۹	استنباط و اجتهاد
۳۰	موضوع علم اصول
۳۱	غرض و منفعت اصول فقه
۳۲	مباحث علم اصول فقه
۳۳	گفتار اول - مباحث الفاظ
۳۳	حقیقت وضع
۳۴	فایده‌ی اصلی وضع
۳۵	دلالت الفاظ
۳۵	اقسام دلالت الفاظ
۳۶	۱- دلالت عقلی
۳۶	۲- دلالت وضعی
۳۶	۳- دلالت طبیعی
۳۶	اقسام وضع
۳۶	وضع تعیینی

۳۷	وضع تعیننی
۳۷	اقسام وضع تعیننی
۳۷	الف) وضع تعیننی صریح
۳۷	ب) وضع تعیننی ضمنی
۳۸	یقینت و مجاز
۳۸	استعمال حقیقی
۳۹	استعمال مجازی
۳۹	استعمال غلط
۳۹	علامات یقینت و مجاز
۴۰	علامت اول: صریح واضح
۴۰	علامت دوم: تباد
۴۰	علامت سوم: عدم صحت سلب صحت حمل
۴۱	علامت چهارم: اطراد
۴۱	شرایط استعمال مجازی
۴۱	۱- علاقه یا مناسبت
۴۱	۲- قرینه
۴۲	اقسام قرینه
۴۲	قرینه‌ی صارفه
۴۲	قرینه‌ی معینه
۴۲	قرینه‌ی مقالیه و حالیه
۴۳	اصالت حقیقت
۴۳	اقسام حقیقت و مجاز
۴۴	حقیقت عرفیه و اقسام آن
۴۴	اقسام عرف
۴۴	عرف عام
۴۴	عرف خاص
۴۴	عرف شرع و عرف متشرعه
۴۵	عرف شرع (یا شارع)
۴۵	عرف متشرعه
۴۵	موضوع عرفی و موضوع شرعی
۴۵	حقیقت قانونی
۴۶	حقیقت شرعیه
۴۶	ثمره‌ی این بحث
۴۷	اصول لفظیه

۴۷	شک در لفظ
۴۷	کلام متکلم
۴۸	حجیت اصول لفظیه
۴۸	مهم‌ترین اصول لفظیه
۴۸	۱- اصالت حقیقت
۴۹	۲- اصالت عموم
۴۹	۳- اصالت اطلاق
۵۰	۴- اصالت عدم تدبیر
۵۰	۵- اصالت تاجید
۵۱	۶- اصالت عدم النقل
۵۱	۷- اصالت عدم اشتراک
۵۲	تقسیمات الفظ به اعتبار وحدت و کثرت لفظ و معنی
۵۲	الف) ترادف
۵۲	ب) اشتراک
۵۲	۱- اشتراک لفظی
۵۲	۲- اشتراک معنوی
۵۳	لفظ مترجل
۵۳	لفظ منقول
۵۳	صحیح و اعم
۵۴	مشتق
۵۴	مشتق اصولی و مشتق صرفی
۵۴	تلبس:
۵۴	الف) تلبس به مبدأ در زمان حال
۵۵	ب) تلبس به مبدأ در زمان آینده
۵۵	ج) تلبس به مبدأ در زمان گذشته
۵۶	گفتار دوم- اوامر
۵۶	امر و معنای آن
۵۷	ارکان امر
۵۷	دلالت امر بر مره و تکرار
۵۸	دلالت امر بر فور یا تراخی
۵۸	امر عقیب حظر
۵۸	حکم تکلیفی
۵۹	معنای وجوب و احکام تکلیفیه‌ی دیگر
۵۹	حکم تکلیفی در حقوق

۶۰	 حکم وضعی
۶۱	 حکم مولوی
۶۱	 حکم ارشادی
۶۲	 حکم واقعی و اقسام آن
۶۲	 الف) حکم واقعی اولی
۶۲	 ب) حکم ثانوی
۶۳	 حکم ظاهری
۶۳	 اقسام وجوب
۶۳	 کفایی و ینبی
۶۳	 ۱- وجب کفایی
۶۴	 ۲- واجب عینی
۶۴	 آیا صیغه‌ی افعال ظهور در واجب عینی دارد یا در واجب کفایی؟
۶۵	 تعیین و تخییری
۶۵	 واجب تعیینی
۶۵	 واجب تخییری
۶۶	 آیا صیغه‌ی افعال، ظهور در وجوب تعیینی دارد و یا وجوب تخییری؟
۶۶	 تبعدی و توصلی
۶۷	 نفسی و مقدّمی
۶۸	 مُوسَّع و مُضَيَّق
۶۹	 مشروط و مطلق
۷۰	 معلق و منجز
۷۱	 فرق واجب مشروط و معلق
۷۳	 گفتار سوم - نواهی
۷۳	 شیوه‌های نهی کردن
۷۴	 معنای نهی
۷۵	 واژه‌ها و عبارات
۷۵	 دلالت نهی بر دوام و تکرار:
۷۵	 متعلق نهی ترک فعل است یا کَفُّ النفس؟
۷۶	 معنی فساد در نهی
۷۶	 آیا نهی موجب فساد است؟
۷۶	 الف) نهی در عبادات
۷۷	 ب) نهی در معاملات
۷۷	 نهی در معاملات بر دو نوع است
۷۸	 وجوه اشتراك امر و نهی

۷۸	وجه افتراق امر و نهی
۷۹	امر به شیء مقتضی نهی از ضد آن است؟
۷۹	اجتماع امر و نهی
۷۹	۱- اجتماع آمری
۷۹	۲- اجتماع مأموری
۸۰	۳- اجتماع موردی
۸۱	استدلال قول به جواز
۸۱	استدلال قائلین به عدم جواز اجتماع امر و نهی
۸۱	نتیجه و فایده
۸۳	گفتار چهارم - منطوق و مفهوم
۸۳	تعریف منطوق و مفهوم
۸۴	تعریف دلالت
۸۴	اقسام دلالت
۸۴	۱- دلالت مطابقی
۸۵	۲- دلالت تضمنی
۸۵	۳- دلالت التزامی
۸۵	اقسام منطوق
۸۶	۱- منطوق صریح
۸۶	۲- منطوق غیر صریح
۸۸	اقسام مفهوم
۸۹	اقسام مفهوم موافق
۹۰	محل نزاع در حجیت مفاهیم
۹۱	حجیت مفهوم موافق
۹۱	مفهوم مخالف
۹۱	اقسام مفهوم مخالف
۹۲	۱- مفهوم شرط
۹۲	سالبه به انتفاع موضوع
۹۲	مفهوم غایت
۹۵	منظور از مفهوم غایت
۹۶	آیا غایت داخل در معیاست یا نه؟
۹۸	مفهوم حصر
۹۹	مفهوم وصف
۱۰۱	وصف احترازی
۱۰۲	وصف توضیحی

۱۰۲	وصف غالبی
۱۰۴	مفهوم لقب
۱۰۵	مفهوم عدد
۱۰۶	کارکرد عدد در مقررات قانونی
۱۰۸	مقار بنجم - عام و خاص
۱۰۸	تاریف عام و خاص
۱۰۹	اصالت عموم
۱۰۹	الفاظ عم
۱۱۰	اقسام عم
۱۱۰	عام است. اقسام فرادی
۱۱۱	عام مجموعی
۱۱۲	عام بدلی
۱۱۳	مخصص
۱۱۳	اقسام مخصص
۱۱۳	مخصص متصل و انواع آن
۱۱۵	مخصص منفصل و اقسام آن
۱۱۷	تخصیص اکثر
۱۱۸	بحث اجمال مخصص
۱۱۸	اقسام شبهه؛ شبهه‌ی مفهومی و شبهه‌ی مصداقیه
۱۱۹	اجمال مخصص
۱۲۲	اقسام شبهات مفهومی
۱۲۷	عمل به عام پیش از جستجوی مخصص
۱۲۸	۱- در مورد مخصص متصل
۱۲۸	۲- در مورد مخصص منفصل
۱۲۹	یک مخصص بعد از چند جمله
۱۳۰	تخصیص عام به وسیله‌ی مفهوم
۱۳۰	الف) مفهوم موافق به طریق اولی می‌تواند عام را تخصیص دهد.
۱۳۰	ب) مفهوم مخالف می‌تواند عام را تخصیص دهد؟
۱۳۲	دوران امر بین تخصیص و نسخ
۱۳۲	نسخ
۱۳۳	دوران امر بین تخصیص و نسخ
۱۳۴	تفاوت نسخ و تخصیص
۱۳۴	مثال نسخ
۱۳۵	حکم دوران امر بین تخصیص و نسخ

۱۳۷	صورت‌های مسأله
۱۳۷	عام و خاص هم‌زمان
۱۳۷	عام مقدّم بر خاص
۱۳۸	خاص مقدّم بر عام
۱۳۹	تاریخ نام و خاص نامعلوم
۱۴۰	نیزه‌ی عملی این بحث چیست؟
۱۴۱	مستار ششم - مطلق و مقید، مُجْمَل و مُبَيَّن
۱۴۱	تعریف مطالت و مقید
۱۴۲	اطلاق و تقیید من نسبی هستند
۱۴۳	کلمات می‌تواند مطلق یا مقید شود
۱۴۳	اطلاق و تقیید در عبارات
۱۴۴	اطلاق جمله بر حقوق موضوعه
۱۴۴	شباهت عام و مطلق
۱۴۵	تفاوت بین عموم و اطلاق
۱۴۶	تفاوت عملی عام و مطلق
۱۴۶	چگونگی استفاده اطلاق از مطلق
۱۴۷	مقدمات حکمت
۱۴۷	۱- امکان اطلاق و تقیید وجود داشته باشد
۱۴۸	۲- متکلم در مقام بیان اطلاق باشد
۱۴۹	۳- نبودن قرینه و نشانه تقیید
۱۵۰	انصراف مانع اطلاق
۱۵۰	۱- انصراف بدوی
۱۵۱	۲- انصراف ناشی از کثرت استعمال لفظ در بعضی از مصادیق آن
۱۵۱	تنافی
۱۵۲	حمل مطلق بر مقید
۱۵۳	در رابطه با احراز تنافی دو حالت قابل تصور است:
۱۵۴	مُجْمَل و مُبَيَّن
۱۵۶	اجمال در گفتار:
۱۵۷	تکلیف به مجمل
۱۵۷	نظرات اصولیین
۱۵۹	گفتار هفتم - ادله‌ی استنباط احکام
۱۵۹	دلیل اول - قرآن
۱۶۰	ادله حجّیت کتاب
۱۶۱	عناوین و اسامی قرآن کریم

۱۶۲	 اسباب نزول وحی
۱۶۴	 سوره‌های مکی و مدنی
۱۶۵	 تعداد و شمار آیات قرآن و مکاتب مربوط به آن
۱۶۵	 موضوعات و مطالب قرآن
۱۶۶	 نگارش قرآن کریم
۱۶۶	 نخستین کاتب وحی
۱۶۶	 راه صیانت، حفظ و نگارش
۱۶۷	 حفاظ قرآن
۱۶۷	 جمع‌آوری و تدوین قرآن
۱۶۹	 مصحف شریف
۱۶۹	 مصحف حضرت عباس (علیه السلام)
۱۷۰	 حجیت ظواهر قرآن
۱۷۱	 تقیید و تخصیص کتاب الهی
۱۷۲	 دلیل دوم - «سنت»
۱۷۴	 دلیلیت سنت
۱۷۵	 حجیت سنت
۱۷۵	 اقسام سنت
۱۷۵	 سنت عملی
۱۷۷	 سنت تقریری
۱۷۸	 شروط تقریر و امضاء معصوم
۱۷۸	 سنت قولی
۱۷۹	 مجموعه‌های احادیث
۱۸۰	 رابطه‌ی کتاب و سنت
۱۸۰	 اقسام خبر
۱۸۱	 اقسام خبر متواتر
۱۸۱	 خبر متواتر لفظی
۱۸۱	 خبر متواتر معنوی
۱۸۱	 متواتر اجمالی:
۱۸۲	 ادله‌ی حجیت خبر واحد
۱۸۴	 شرایط راویان خبر واحد
۱۸۵	 موقع اعتبار شروط
۱۸۵	 اقسام خبر واحد
۱۸۵	 خبر صحیح
۱۸۵	 خبر حسن

۱۸۶	 خبر موثق
۱۸۶	 خبر ضعیف
۱۸۶	 خبر واحد محفوف به قرینه
۱۸۶	 خبر مستفیض و خبر مجعول
۱۸۷	 شهرت
۱۸۷	 شهرت عام شهرت
۱۸۸	 شهرت عملی
۱۸۸	 شهرت روا
۱۸۸	 دلایل سه - اجماع
۱۸۹	 الف) تعریف اجماع از قول علمای اهل سنت و جماعت:
۱۸۹	 ب) تعریف اجماع به عقیده علمای شیعه:
۱۹۰	 مثالی برای اجماع
۱۹۰	 فرق اجماع بنا بر سیده علمای شیعه و سنی
۱۹۱	 تجزیه و تحلیل عناصر
۱۹۱	 ۱- اتفاق نظر؛
۱۹۲	 ۲- اتفاق مجتهدین
۱۹۴	 ۳- اتفاق امت محمد
۱۹۴	 ۴- مورد اجماع
۱۹۴	 مدرک حجیت اجماع
۱۹۴	 الف: مدرک حجیت اجماع در مذهب شیعه:
۱۹۷	 ب- مدرک حجیت اجماع در مذهب اهل سنت
۱۹۹	 نظریه عصمت امت
۲۰۰	 چگونه می‌توان به اجماع پی برد؟
۲۰۰	 اقسام اجماع
۲۰۰	 اجماع محصل
۲۰۰	 اجماع منقول
۲۰۰	 اجماع منقول متواتر
۲۰۱	 اجماع منقول به خبر واحد
۲۰۲	 دلیل چهارم - قیاس
۲۰۲	 تعریف قیاس
۲۰۲	 عناصر و ارکان قیاس
۲۰۳	 شرایط قیاس
۲۰۴	 تفاوت بین قیاس فقهی و قیاس منطقی
۲۰۴	 قیاس در فقه و اصول

۲۰۴	قیاس در منطق
۲۰۶	اقسام قیاس
۲۰۶	۱- قیاس منصوص العله
۲۰۷	مثال قیاس منصوص العله در فقه
۲۰۷	حجیت قیاس منصوص العله
۲۰۸	۲- قیاس مستنبط العله
۲۰۹	منظور از قیاس مستنبط العله
۲۰۹	حجیت قیاس مستنبط العله
۲۱۰	قیاس مساوات
۲۱۱	قیاس جلاء و سب
۲۱۱	قیاس جلی
۲۱۱	قیاس اولویت
۲۱۲	قیاس خفی
۲۱۳	قیاس مع الفارق
۲۱۳	تنقیح مناط
۲۱۴	منظور از تنقیح مناط
۲۱۵	تنقیح مناط قطعی
۲۱۵	تنقیح مناط ظنی
۲۱۵	دیدگاه اهل سنت در تنقیح مناط
۲۱۶	دیدگاه فقهای شیعه در تنقیح مناط
۲۱۶	تخریج مناط
۲۱۷	تحقیق مناط
۲۱۷	وحدت ملاک
۲۱۸	دلیل پنجم - عقل
۲۱۹	دلیل عقلی در اصول فقه
۲۱۹	عقل از دیدگاه امامیه و اهل سنت
۲۱۹	الف) نظر امامیه در مورد عقل
۲۱۹	ب) نظر اهل سنت در مورد عقل
۲۲۰	اقسام دلیل عقلی
۲۲۰	مستقلات عقلی
۲۲۰	استلزامات عقلی
۲۲۱	حکم واقعی و حکم ظاهری
۲۲۲	مقدمه‌ی واجب
۲۲۳	قاعده‌ی تلازم بین حکم عقل و حکم شرع

۲۲۴	 بحث مقدمه واجب
۲۲۴	 تعریف مقدمه وذی المقدمه
۲۲۵	 تقسیمات مقدمه
۲۲۵	 مقدمه‌ی وجوب و مقدمه واجب
۲۲۵	 مقدمه‌ی وجود
۲۲۶	 مقدمه‌ی صحت
۲۲۶	 مقدمه‌ی علم
۲۲۷	 مقدمه نفاذ
۲۲۷	 مقدمه داخذه
۲۲۷	 مقدمه خارجیه
۲۲۹	 قسمت دوم مقدمه واجب
۲۲۹	 تقسیم دوم مقدمه
۲۲۹	 ۱- علت تامه
۲۲۹	 شرایط تحقق علت تامه
۲۳۰	 علت و علامت
۲۳۰	 علت و حکمت
۲۳۱	 ۲- مقتضی
۲۳۱	 ۳- سبب
۲۳۱	 ۴- شرط
۲۳۲	 شرط متقدم
۲۳۲	 شرط مقارن
۲۳۲	 شرط متأخر
۲۳۳	 ۵- عدم مانع
۲۳۳	 ۶- مُعَدِّ
۲۳۴	 مقدمه حرام
۲۳۴	 آیا اذن در شی مستلزم اذن در لوازم آن است؟
۲۳۴	 فرق مقدمه واجب با قاعده اذن در شی
۲۳۵	 اذن صریح
۲۳۵	 اذن ضمنی
۲۳۵	 لوازم
۲۳۶	 عَرَضُ مفارق و عرض لازم
۲۳۶	 لازمه‌ی ذات لازمه‌ی عقد و اطلاق عقد
۲۳۷	 قاعده استصلاح یا مصالح مرسله
۲۳۸	 اقسام مصالح

۲۴۰	 شروط حجت قاعده استصلاح
۲۴۰	 قاعده استحسان
۲۴۱	 اقسام استحسان
۲۴۱	 استحسان قیاسی
۲۴۲	 استحسان ضرورت
۲۴۳	 استحسان در فقه و حقوق موضوعه
۲۴۴	 تفاوت استحسان با استصلاح
۲۴۴	 قاعده سبب
۲۴۶	 عرف و عادت
۲۴۶	 شرایط پذیرش امر عرفی
۲۴۶	 عناصر عرف
۲۴۷	 عادت
۲۴۷	 تفاوت عرف با عادت
۲۴۷	 اقسام عرف
۲۴۷	 حقیقت عرفی
۲۴۸	 عرف خاص و اقسام آن
۲۴۹	 عرف خاص زمانی
۲۴۹	 عرف خاص مکانی
۲۴۹	 شرایط حجیت عرف
۲۵۱	 گفتار هشتم - امارات
۲۵۱	 مقایسه ی دلیل و اماره
۲۵۱	 مقایسه ی اصل با دلیل و اماره:
۲۵۳	 گفتار نهم - اصول عملیه
۲۵۳	 معنای اصل در علم اصول
۲۵۳	 اصل به معنی قاعده
۲۵۴	 اصل به معنی ظاهر
۲۵۴	 اصل به معنی دلیل
۲۵۴	 اصل به معنی استصحاب
۲۵۴	 اصول لفظی و اصول عملی
۲۵۵	 اقسام اصول عملیه
۲۵۵	 قسمت اول - اصل برائت
۲۵۶	 تقسیمات اصل برائت
۲۵۶	 برائت قانونی
۲۵۶	 برائت عقلی

۲۵۶		ادله حجیت اصل برائت
۲۵۸		اصل برائت کجا کاربرد دارد؟
۲۵۹		شبهه محصوره
۲۵۹		شبهه غیر محصوره
۲۵۹		تردید بین متباینین
۲۶۰		اقل و اکثر ارتباطی
۲۶۰		اقل و اکثر استقلالی
۲۶۰		تفاوت اصل برائت با اصل عدم
۲۶۱		قسمت دوم - اصل تخییر
۲۶۱		تعریف اصل صلاحی، اصل تخییر
۲۶۲		مجرای اصل تخییر
۲۶۲		۱- در خصوص تعرض ادله
۲۶۲		۲- تخییر بین دو حکم برای تراحم
۲۶۳		۳- تخییر بین محدودترین
۲۶۳		تخییر بین افراد واجب معنی
۲۶۴		قسمت سوم - اصل احتیاط
۲۶۴		اقسام احتیاط
۲۶۴		احتیاط عقلی
۲۶۴		احتیاط شرعی
۲۶۵		تفاوت اصل برائت و اصل احتیاط
۲۶۵		حالاتهای مختلف شک در مکلف به
۲۶۶		تعارض دو اصل احتیاط باهم
۲۶۷		قسمت چهارم - استصحاب
۲۶۷		ارکان استصحاب
۲۶۷		۱ - یقین سابق
۲۶۷		۲ - شک لاحق
۲۶۷		۳ - وحدت مُتعلّق یقین و شک
۲۶۸		۴ - تعدد زمان متیقن و مشکوک
۲۶۹		۵ - تقدم زمان متیقن بر زمان مشکوک
۲۶۹		۶ - وحدت زمان شک و یقین
۲۶۹		۷ - فعلیت یقین و شک
۲۶۹		مبانی حجت استصحاب
۲۶۹		۱ - بنای عقلاء
۲۷۰		۲ - حکم عقل

۲۷۰		قاعده یقین
۲۷۰		شک ساری
۲۷۰		تفاوت قاعده یقین با اصل استصحاب
۲۷۱		استصحاب وارونه یا قهقرائی
۲۷۲		اقسام استصحاب
۲۷۲		استصحاب وجودی
۲۷۲		استصحاب عدمی
۲۷۳		اصل عدمی و تفاوت آن با استصحاب عدمی
۲۷۳		استصحاب حکمی
۲۷۳		استصحاب حکم تکلیفی
۲۷۴		استصحاب حکم وضعی
۲۷۴		استصحاب حکم عقلی
۲۷۴		استصحاب حکم شرعی
۲۷۴		استصحاب موضوعی
۲۷۵		شک در مقتضی
۲۷۵		شک در رافع
۲۷۵		شک در وجود رافع
۲۷۶		شک در رافعیّت موجود
۲۷۶		استصحاب جزئی، استصحاب کلی
۲۷۶		استصحاب کلی
۲۷۶		اقسام استصحاب کلی
۲۷۶		استصحاب کلی قسم اول
۲۷۷		استصحاب کلی قسم دوم
۲۷۷		استصحاب کلی قسم سوم
۲۷۷		استصحاب کلی قسم سوم - نوع اول
۲۷۸		استصحاب کلی قسم سوم - نوع دوم
۲۷۸		استصحاب کلی قسم سوم - نوع سوم
۲۷۸		تعارض استصحاب با اماره
۲۷۸		اصل تأخر حادث
۲۷۹		اصل مثبت
۲۸۱		گفتار دهم - تعارض اصول و ادله
۲۸۱		تعارض استصحاب با اصل برائت
۲۸۱		تعارض استصحاب با اصل احتیاط
۲۸۲		تعارض استصحاب با اصل تخییر

۲۸۲	تعارض قاعده ید با استصحاب
۲۸۳	تعارض اصل استصحاب با قاعده صحت
۲۸۴	تعارض اصالت صحت با اصل عدم تأثیر
۲۸۴	تعارض قاعده فراغ و قاعده تجاوز استصحاب
۲۸۴	قاعده راغ
۲۸۴	قاعده تجاوز
۲۸۵	قاعده قرعه تعارض آن با استصحاب
۲۸۵	تعارض ادله
۲۸۶	شرایط تحقق تعارض
۲۸۷	اقسام تعارض
۲۸۷	تعارض مستفراغ یا مستفاد
۲۸۷	تعارض غیر مستفراغ یا ظاهری
۲۸۷	حکم دو دلیل متعارض
۲۸۸	تزامم
۲۸۸	دلیل تنافی در التزامم
۲۸۹	تفاوت تعارض دلیلی و التزامم حدمین
۲۸۹	(تراجیح) مَرَّجَحَات
۲۹۰	موارد مرجحات در باب التزامم
۲۹۰	تقدم حکم اَهمّ بر مهم
۲۹۱	مرجحات باب تعارض ادله
۲۹۱	قاعده ترتّب
۲۹۲	شرایط اعمال قاعده ترتّب
۲۹۲	راه حل‌های تعارض ظاهری
۲۹۲	۱- تخصیص
۲۹۳	۲- تخصّص
۲۹۳	۳- حکومت
۲۹۳	رابطه حکومت و تخصیص
۲۹۵	۴- ورود
۲۹۵	رابطه ورود و تخصّص
۲۹۶	۵- جمع عرفی
۲۹۶	دلیل حجّیت قاعده
۲۹۷	اجتهاد و تقلید
۲۹۷	مفهوم اجتهاد
۲۹۸	پیشینه تاریخی اجتهاد

۲۹۸	 مجتهد و مقلد
۲۹۸	 اجتهاد مشروع و ممنوع
۲۹۹	 اقسام اجتهاد مشروع
۲۹۹	 حجیت فتوا
۲۹۹	 تخطئه و تصویب
۲۹۹	 نظریه تخطئه
۲۹۹	 نظریه تصویب
۲۹۹	 تفاوت تصویب و تخطئه
۳۰۰	 اختلاف فتوای مجتهدین
۳۰۰	 تقلید
۳۰۱	 لزوم تقلید
۳۰۲	 مبنای جواز تقلید
۳۰۲	 قلمرو تقلید
۳۰۳	 تقلید از اعلی
۳۰۳	 تقلید از میت
۳۰۴	 علت عدم جواز تقلید ابتدایی از مجتهد مرده
۳۰۶	 علائم اختصاری
۳۰۷	 گزیده منابع

مقدمه

مهمترین علمی که فقیه در استنباط احکام از منابع و مدارک به آن نیاز دارد، علم اصول فقه است، در واقع علم اصول ابزار و قواعدی در دست فقیه برای استنباط و استخراج احکام فقهی از بطون آیات و روایات است. چرا که فقه و اصول با زندگی بشر در ارتباط و پیوستگی است و قوانین الهی را در دسترس امت اسلامی قرار می‌دهد. میزان گسترش ابعاد زندگی و پیچیدگی آن، قوانین، احکام جدیدی را می‌طلبد که پیش از آن مطرح نبوده است و تضییات زمان از عمده اموری است که در تحول علم اصول و گسترش فقه مؤثر بوده است.

علم اصول فقه عنوان مقدمه‌ی فقه از ضروری‌ترین علوم به شمار می‌رود و از آنجایی که استنباط احکام غلط برخلاف نظر شارع مقدس و قوانین اسلامی روی ندهد، باید علمی خاص بر اساس ادلای عقلی و نقلی این مهم را بر عهده گیرد. «علم اصول» روش صحیح مراجعه به منابع و مدارک فقه و استخراج و استنباط احکام و قوانین را بیان می‌کند.

حوزه‌های علمیه شیعه و سنی و دانشکده‌های حقوق به اصول اهمیت خاصی می‌دهند و این علم هم طراز فقه در حوزه‌ها و دانشگاه‌ها تدریس می‌شود، چون علم اصول از طرفی عقلی و از طرف دیگر نقلی است، و شاید به همین علت است که قربات زیادی با فلسفه و منطق دارد، و بدون فلسفه و منطق، فهم درست اصول میسر نیست همان‌طوری که بدون اصول، فهم فقه به درستی امکان‌پذیر نیست.

از این رو بر آن شدم که در حد توان کتاب اصول فقه‌ی عاری از اصطلاحات و ادبیات دشوار گذشته و بدون کوچک‌ترین تغییر محتوایی به شیوه‌ی آسان و کاربردی به نام درسنامه‌ی اصول فقه تدوین و مباحث را مطابق کتب درسی تنظیم نمایم.

روشی که در این تألیف این کتاب به کار رفته کوشش شده مطالب اصولی به سبکی ساده و همه‌فهم و در خور درک دانشجویان دوره‌ی کارشناسی حقوق و کارشناسی حوزه‌ی علمیه نوشته شود، هر چند ممکن است این هدف به خوبی محقق نشود، چرا که مطالب و مسائل در منابع و متون اصلی اصول فقه به زبان عربی نگاشته شده و همه‌ی اصطلاحات به کار رفته در این علم عربی است.

طبیعتاً معادل سازی جملات و کلمات عربی و به روز کردن آنان کاری بس سخت و

زمان بر است و دانستن ادبیات عرب و آشنایی با لغات پیچیده به کار رفته در این زمینه را می‌طلبد، چرا که با کمترین بی‌دقتی سطح علمی کتاب پایین آمده و تغییر محتوایی آن را موجب خواهد شد. ولی به هر صورت سعی شده در این نوشتار از پردازش به سبب اصلاحات اصولی و فنی کردن مطالب پرهیز شود و کوشش شده اکثر مطالب مطرح شد به شیوه‌ی امروزی و با تلفیق مواد قانونی مندرج در قوانین جمهوری اسلامی ایران به در همه جا کاربرد دارد تنظیم گردد، این شیوه برای دانشجویان حقوق بسیار مفید و قابل فهم خواهد بود. و در آن را واحد درسی خشک بدون کاربرد در قوانین موضوعه تلقی نخواهند کرد، چرا که هدف دانشجویان حقوق از خواندن اصول فقه درک بهتر مبانی و استنباط احکام شرعی از ادعاهای تفصیلی قوانین کشور و به کار بستن آنهاست.

و از آنجا که مترجم اصلی اصول فقه در گذشته به علت عدم نیاز به قوانین مدون به شیوه‌ی امروزی، با مواد حقوقی دقیق نشده امروز ضرورت پیوستگی و درهم تنیدن احکام شرعی با قوانین اسلام، وظایف است که صاحبان فن باید عهده‌دار آن شده و این کار را انجام دهند. طبیعی است که پیدا کردن مثال‌های حقوقی برای هر موضوع کلی و جزئی کار بسی دشوار است و در صورت پیدا کردن تطبیق و تلفیق آن با اصول فقه نیز دشواری خاص خود را دارد. بنابراین نباید انتظار داشت که در تمام موارد و موضوعات مطرح در اصول، به همراه مثال حقوقی بیان شوند هر چند یکی از اهداف تدوین و نگارش این کتاب تطبیق موارد قانونی با اصول فقه بوده است.

از تمامی دوستان و عزیزانی که مرا ترغیب و تشویق و تدوین و تألیف این کتاب کرده‌اند سپاسگزارم خصوصاً از مسئولین و ریاست محترم دانشگاه آزاد اسلامی واحد مهاباد و رئیس دانشکده حقوق و معاونت پژوهشی آن دانشگاه که با حمایت و تسهیل خود موجبات به ثمر رسیدن این اثر ناچیز علمی را فراهم نمودند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

سیدعلی موسوی بروق

بیست و نهم دیماه ۱۳۹۲

هفدهم ربیع الاول ۱۴۳۵